

Den Tale, jeg vilde holde paa et Prøvevalg for Akershuus Amt 15de Aug. 1841

Taler

Henrik Wergeland

Omstendigheter

Denne teksten, formet som tale, ble trykt men aldri framført muntlig.

1 Mine Herrer Valgmænd af Akershuus Amt!

Morgenbladets Redaktion har for otte Dage siden atter, og paa en Maade, der viser, at Sagen denne Gang er den angelegen, mens jeg ikke kan sige forvist, om
5 den var samme imod eller ikke, da den i 1835 var paa Bane og, saavidt erindres, indrentede sin Talsmand et Navn som Kabalmager, opfordret til pr. Expresse om muligt at faae et Prøvevalg for Akershuus Amt i stand Dagen før Storthingsvalget skal foregaa. "Vi ere overbeviiste om -- siger denne tvetungede Autoritet i Aar -- at man ikke har en kraftigere Modvægt enten mod Kabale eller
10 Partivæsen end netop en aaben Kamp eller den størst mulige Anledning dertil". Heri kunne vi vel alle være enige; og jeg skulde have mødt inden Morgenbladets egne Skranker, dersom jeg ikke saa omtrent kunde være vis paa at være bleven holdt udenfor dem indtil denne aabne Kamp var forbi og Trompetskraldene lød for dets egen maskerede Ridder Rød. Jeg faaer da bestige den fri Presses
15 Tribune, og jeg udbeder mig derfra Eders Opmærksomhed, Mhrr. Valgmænd. Morgenblad og Gransker ville upaatvivlelig ovenpaa forlange Ordet, og jeg vil af et Charivari faa Grund til at beklage, at jeg er saa lidt tungsøvnet, at jeg vækkes af en Kattefod, og at det ikke har lykkets at udstrække Udelukkelsessystemet mod mig ogsaa til hiin Plads, eller at udrødde mit Hang til at blande mig i
20 offentlige Anliggender, de helst vilde have imellem sig alene.

Mhrr! et Spørgsmaal til dem, som jeg har gjort mig det selv: Skulde der ikke udfordres endnu nogle andre Egenskaber hos en Storthingsmand, end de, ellers
25 saa ønskelige, som Bladet Granskeren for 26de Juli har opstillet, omcirklede af nogle Henpegninger, som ikke lade sig mistyde i dette Egoismens og

Privathensynets mærkværdige Organ? Jeg har spurgt mig selv saa, og jeg har fundet, at Granskeren, af let forklarlige Grunde, har glemt en saa vigtig Egenskab, at jeg troer det nyttigt, at paapege samme, forat komplettere den Underviisning, han har villet give Landets Vælgere.

Vilde jeg sige, at Besiddelse af Veltænksomhed, Humanitet og af hvad man kalder Hjerte ogsaa er en, af Granskerens glaskolde Øine naturligviis overseet, Egenskab, der kunde være Spørgsmaal om, eller at et hjerteslet, følelsesløst Menneske, om end aldrig saa dueligt forresten, dog vilde være et misligt Storthingsvalg, vilde jeg kun udsætte mig for samme Spot af Granskeren, som en Europæer imellem Sorte, om han vovede at paastaa, at en lys Hudfarve er nødvendig for sand Skjønhed; og jeg vil derfor slaa en Streg over et ellers saa ønskeligt Requisit. Jeg vil tvert om nærme mig mere til Granskerens Anskuelse, og indskrænke mig til at paastaa, at en koldere Egenskab, et Fornuftens og Samvittighedens Herredømme over hvilkesomhelst udmærkede Evner er desnødvendigere. Det kan ikke være onde Lidenskabers Energi, Eensidighedens Fasthed, den formørkede Dømmekraft, man vil kalde til Storthingshallen; ikke den slangekolde Egoisme, den blinde Uretfærdighed, det dræbende Had, ikke den Patriotisme, som fryder sig ved at berøve Fædrelandet de fyrigste Kræfter, igjennemborende det Hjerte, som har Varme til at elske det heftigst, man vil aabne dens Skranker for. Det kan ikke være den Sjæl, som anvender Tid og Kraft, Nætter og Dage paa at tilintetgjøre en anden Sjæl i dens Livsfibrer, med hvis Enthusiasme og Virksomhed for Fædreland og Frihed den aldrig har kunnet maale sig, man vil fremkalde mellem de Viljer, som skulle være de reneste, de Aander, som skulle være de fjerneste fra private Hensyn, de ømmeste Vogtere over at Fædrelandets Kræfter ikke gaa tilspilde, de roligste i Besiddelsen af Bevidstheden om aldrig at have offret Fædrelandets Interesse for sin egen. Det kan ikke være det rugende Hads fordrejede Udtryk, man vil give Plads imellem de rolige Aasyn paa Patriotismens Æressæder, ikke Argsindets blaanende fraadige Læber, man vil lytte til derfra; det kan ikke være den modbydelige Egoisme, man vil kjærtegne og ophøje, Arroganzen man vil overmætte; ikke den af Privathevnens Planer omskumlede Pande, det sindige moralsk følende Folk vil omhænge med Borgerkrandsen. Sandelig, Blodhaanden burde da opløfte Evangeliet over Menighedens Hoveder, og Eedens Hellighed læres af Læber, som mumlede Reservationer bag Lovens Tavler.

Reservationer? Undtagelsesvis Forbehold for sig Selv? Disse ere de lange
Kapitler skrevne med usynligt Blæk i Egoismens Grundlov, i den, slette Patrioter
sætte over Fædrelandets. Den sande Patriot kjender ingen Reservationer i
70 Pligterne mod dette. Fyrig, blød, hensmeltende i sine Følelser, maa Patriotismen
være stoisk konsekvent i sin Iid, uden andre Hensyn end til Fædrelandet i sine
Handlinger. Egoismen er en lurende Forræder. Patrioten er derfor
ubarmhjerterig: som Haldens flyvende Flamme, imod dens Hensyn. I det første
Ord, Barnet stammer af Modersmaalet, ligger Eeden til Fædrelandet som vi alle
75 have svoret, ligesom i de mod Moderens Hals førstoprakte Fingre Eeden at elske
hende fremfor alle Mennesker. Og Eeden til Fædrelandet forøges og
fuldstændiggjøres med hvert Ord, Sjæl og Læbe efterhaanden blive mægtige over,
indtil den Voxner, Herre over Sproget, finder sin hele aandelige Virken
underlagt dets mægtige Forpligtelse, at elske Fædrelandet, at være en Normand,
80 som i Tale, saa i Hu og i Daad. Patriotismen burde da allerede have naaet sin
Mandbarhed naar den Unge er Sproget mægtig, Ynglingen træde ud af Barnets
Forhal som Patriot, i fuld Viden om hvad han skylder Fædrelandet, hans Sjæls
Fylde af hjemlige Toner og Svangerhed af Modersmaalets Righed strømme
over i Følelser for Fædrelandet, og Beslutningens Øine allerede da aabne sig om
85 at ville vaage over, at de bevares i sin Reenhed under alt hvad Livet maatte
bringe.

Ak! saaledes mødtes Vi i de meenløse Dage, da vi ikke tænkte eller kunde
90 begribe, at Noget -- ikke Guld, ikke Ære, ikke Kjærlighed engang, og mindst det
Dæmoniske i vore Sjæle -- skulde kunne gaa over Fædrelandet. Saaledes mødtes
jeg og den Mand, jeg vil anklage for at have brudt sit Hjertes Eed til dette,
ligesom det forvorpne Barn, der sønderkradser Moderens Barm, som dets første
uvilkaarlige Fingerrækning svoer altid og over Alt at elske. Saaledes mødtes Vi
95 paa hine vort Folks hellige Frihedsfeste, i vore Øjekast ligesom konfirmerende
hinanden i Begeistring for det fælleds Dyrebare. Saaledes mødtes Vi i vor
Ungdoms Forhal hvori vi syntes Frihedens og Patriotismens Heroer,
Skyggebillederne af dem, som bleve trofaste til Enden, at omsvæve os, og os selv
i ungdommelige Udkast at være Aristider og Kocziusko'er i usvigeligt Friheds-
100 og Fædrelandssind. Nu staaer Kain der med sin Broders Blod paa Haanden; det
er Abels Klage, som gaaer igjennem Ørkenen. Modersmaalet er bleven brugt
som Giften heldet i Hamlets Faders Øre. Han klager for det Døve og Døde. Jeg
klager, Jeg klager, fordi jeg føler en umaadelig Smerte, fordi jeg føler

- 105 Fædrelandets i min egen, Branden af dets Taare paa Haanden, som fører denne
Pen, -- fordi jeg veed, at det hverken har Raad til at miste mig eller ham, jeg
anklager.
- 110 Ingen Dyd maa være renere i sine Motiver end Patriotismen. Den er som
Vandet, hvem et eneste Dryp af Gift forvandler til Gift i dets hele strømmende
Masse. En eneste uædel Bevæggrund imellem de gode og daddelløse vilde
anstikke dem alle; en Reservation i et af Egoismens Huller maa uddrives som en
ond Aand, der vil fordærve det Hele; en Forbeholdenhed, som f. Ex. den hos
115 Granskerens Redaktør, at kunne mætte sit Had og at ødelægge en Patriots
nyttige Virksomhed, og dog at vedblive at hedde en Fædrelandets Ven og den
gode Sags Forkjæmper, eller hos mig at fortjene samme ærefulde Navn, naar jeg
blot maatte undtagelsesviis nyde det Beneficium at hindre ethvert poetisk
Talent fra at stille sig mig ved Siden -- saadanne og lignende Forbeholdenheder
120 vilde gjøre Egoismen og Forfængeligheden til Hovedsag, nedværdige
Patriotismen til at være et blot Mundsveir, et Hykleriets Middel, og sætte dens
Krav under Bugens og Galdens.
- 125 Alt for Fædrelandet! er Regelen. Og ve mig, om denne ikke var Hjertet i den
Overbeviisning, jeg vil meddele! om den ikke i ubetinget Strenghed skulde
gjælde for mig, idet jeg fremtræder med Beviset for at den ikke har gjældt eller
endnu gjælder for en Mand som med mere Tydelighed, end vi Normænd ellers
ere vante til, i Statsrevisor, Gaardejer og Formand Ludvig Kristensen Daa's
130 Person, er bleven betegnet som Kandidat til det vordende Storting, og hvem
ogsaa mægtige Midler, den fuleste og ondeste af vor Journalismes Geister, er til
underdanig Tjeneste. Men jeg er ikke bange forat mane den frem. Der staaer et
Tegn i Oprigtighedens Pande, i Aabenhedens Aasyn, hvorfor slige Døgnets
Aander bæve tilbage som Dybets for Korset. Jeg udæsker dem, Herre og Tjener;
135 -- den Dag vil rinde, da de ville ønske det var Nat, forat deres Blussel kan skjules
over den Tjeneste, de have ydet hinanden, forat berøve Fædrelandet Frugterne
af en Aand, de engang have hyldet ogsaa for dens Oprigtigheds Skyld. Men
hvormeget jeg, idet jeg vil møde hiin Hensigt med navngiven Mand, hvis
Qualiteter da ere stillede blot for offentlig Prøve, end maa ømme mig ved at
140 maatte bringe mig selv, eller hvad jeg troer at være Fædrelandet, i Folkets
Erindring, som man har anvendt alle optænkelige Kunster paa at udslette mig
med et Brændemærke af, vil jeg dog ikke ønske, at jeg havde at hente Beviset

forat Granskerens Redaktør, Hr. Daa, endnu ikke fortjener Hæderen af et
145 Storthingsvalg, fra en saadan Fremfærd mod et Medmenneske. En svagere
Konstitution og Livskraft, en ringere Grad af Sindsro, en mindre Portion
bonhommistisk Godlune skulde, under lignende Omstændigheder, have bukket
under for de mageløse Forfølgelser og Angreb paa Ære, Lykke og Virksomhed,
og ikke blot Aandens usynlige Blod skulde have rundet under de forbryderske
150 Attentater, ikke blot dens Nerver været sprungne under de plumpe Greb, ikke
blot Digterharpen skulde være begravet i den Taushed, hine Forbundne,
forræderske mod Fædrelandets Navn og dets Ære, ville qvæle den med, og
Sjelelidelsernes Blegnen skulde være bleven overblegnet af Dødens.

155
Jeg er dog ikke fremtraadt her forat paakalde Medlidenheden. Jeg veed vel, at et
Pragtexemplar af den korrumpere Fraktion af vort mandlige Publikum, jeg
har med Satiren søgt at tugte, men som kun et politisk Uveir kan tilintetgjøre
Fordærvelsen hos, og som den patriotiske Daa var ussel nok til at gjøre Parti
160 med, da det kom an paa at krænke mig, at negte Henr. Wergeland Optagelse i et
Læseselskab, han af alle norske Forfattere giver meest om Aaret, og nylig havde
givet sin Konstitutionshistorie, at læse -- jeg veed vel, at en saadan Kompan
under en af Perioderne for Explosionerne af Granskerens Raseri, spurgte en Ven
om mit Befindende med den af et betegnende Smiil ledsagede Bemærkning, da
165 han hørte at det stod vel til, at jeg nok kunde behøve min stærke Konstitution;
men, som sagt, jeg beiler ikke til nogen Medlidenhed. Mine senere Satirer maa
overbevise derom, og om at mit Hoved skuer om sig paa stærke Skuldre. Det er
Retfærdighed jeg søger, Retfærdighed mod mig og mod min Fiende. Derfor vil
jeg tale saa oprigtigen som min Sjel ved sig selv, som naar begge vore Aander
170 kunne mødes uden Timons eller Aristippens Masker, og jeg Øje til Øje kan
bebreide ham, at han elskede sit Fædreland saa lidet. Man er ogsaa efter de
grusomme Flænger berettiget til at kunne see ind i mit Inderste, som om man
kunde lægge Fingrene paa mit nøgne Hjerte. Besidder jeg, som Digter, endog
kun de Egenskaber, Granskeren og ældre Fiender Tid efter anden selv have
175 indrømmet mig, og hvoraf en udenlandsk Kritiker allerede for flere Aar tilbage
kom til en Slutning, som overtydede mig om, at jeg havde mine bedste
Anbefalere i mine Nedsættere, da har Skaberen givet mig en saadan Betydning
for mit Fædreland, at det er Nidingsdaad imod dette, at lægge an paa at berøve
det en Aand, som kan gjøre det Ære. Og det har Daa, min fordums Ven og
180 Beundrer, som han har kaldet sig, gjort * Daa og hans Medhjælper
Morgenbladets Redaktør, som har stængt sine Spalter for Poesier, Granskeren

selv har erkjendt at være af en ophøjet Fromhed, saaat al Meddelelse til det større læsende Publikum i mit Folk skulde være afskaaren og stængt for mig. For en
185 Digter er dette at begraves levende. Disse Patriots Hensigt har været at tvinge mig til aldeles Taushed -- som det hedder i Vinægers Fjeldeventyr, at "knuse Harpen mod Fjeldet" -- eller ogsaa til at søge Meddelelse gennem den danske Presse. Var jeg Herre over et fremmed Sprog -- og ingen Nation vilde forstøde mig som Digter, fra den civiliserede Britte og German til Ørkenens Beduin og
190 Kirgisen under Steppens Telt -- sandelig det turde hælde, at hiin patriotiske Hensigt idetmindste forsaavidt blev opnaaet, at ingen norsk Strofe mere flød fra min Pen. Den sidste vilde da være Klagen i hint Fjeldeventyr til Aagots sorgfulde Melodi:

195 "Ve dig, Skjald! Det er din Død,
synger du herhjemme.
Kilden liig i Jordens Skjød
qvæle du din Stemme!
200 Kun et ensomt Echo til
dine Sange Lytte vil." o. s. v.

Men foruden dette sørgelige Vidnesbyrd om en Egoisme, der bringer
205 Privathadet sin Overbeviisning til Offer, som ligger i Forsøget paa at ødelægge et Navn, der vil leve i Folkets skrevne Minder endog om det skulde udslettes af dets Hjerter, har Daa havt liden Patriotisme nok til at ville paa enhver tænkelig Maade tilintetgjøre en Virksomhed, han i sit Indre maa tilstaa har været Fædrelandet nyttig. Det Skete kan han ikke gjøre uskeet, men han har gjort alt,
210 forat berøve mig den Popularitet, hvorved jeg har kunnet entusiastere Folket for Fædreland og Frihed, udrette noget for dets Oplysning og gyde noget Liv i dets Nationalitet.

215 Har den utrættelige Energi, hvormed han har forfulgt dette sit Meed, havt den tilsigtede Virkning, skulde jeg nu, om Eidsvold ikke var bleven Nationens Ejendom, maaskee forgjæves forsøge at bringe dette istand; i Ufredstide skulde mit Opraab til Massen, som har elsket mig, hælde ufulgt som uhørt; mine Bestræbelser for Folkeoplysningen skulle møde Kulde, mine nationale Sange
220 ingen Anklang, mine Skrivter for Folket ikke modtages af dets Hænder. Og

didhen har Daa arbeidet med en Planmæssighed og Rastløshed i Anstrengelserne, som har vakt Gysen og et Spørgsmaal fuldt af Rædsel, om hvor denne Egoismes Grændser ere satte, i hvilke mørke Dybder disse dæmoniske
225 Vildfarelser tabe sig? Det er vist at de engang ville tabe sig i en Verden, der er omspændt af Tilgivelsens Arme og opfyldt af Erkjendelsens Lys, og at det der vil gaae dem som de fordunstende Draaber i Solens; men i denne Verden, hvor vi Begge kjæmpe om vor retmæssige Plads, ere disse Draaber Stene, som skulle begrave mig, mens han vil bygge sig en Æressøile deraf og stige op derpaa og
230 gribe efter Palmer, som tilhøre Retskaffenheden og Moraliteten, ikke den umættelige Selviskhed, Lidenskabelighedens Rasen, den hyklerske Huulhed, den falske Patriotisme.

235 Daa har, af usle Hensyn, af Grunde, som ikke kunne forsvares for Medmennesker, Samvittigheden og for Gud, af Grunde, som ikke taale Dagens og Sandhedens Lys, villet ødelægge et Navn, som er Fædrelandet af Værdi, og tilintetgjøre en Virksomhed, som altid har været dets højeste Interesser usvigeliget viet -- derfor og ikke for Fornærmelserne mod mig, for Synderne
240 mod Kristen- og Menneskepligt, anklager jeg ham forat have syndet mod Fædrelandet og sin Overbeviisning, forat have handlet som slet Patriot og mala fide, og derfor paastaaer jeg, at han ikke for Tiden er værdig til Hæderen af et Storthingsvalg. Jeg siger "for Tiden", fordi jeg betragter denne hans Færd som en overgaaende Forrykkelse i en ellers saa klar Forstand, og fordi jeg haaber, at
245 Redeligheden vil engang gjenvinde Herredømmet i hans Tænke- maade, og at det Overmaal af ondsindet Lidenskabelighed, som nu suspenderer hans Adkomster og Evner til paa en saadan Plads at være Fædrelandet nyttig, engang vil synke ned inden almindelige Grændser. Da vilde det være uklogt af Folket, ubilligt imod det lyse, skarpsindige, kundskabsrige
250 Hoved, ikke at benytte ham der i den Folkets gode Sags Tjeneste, han nu ikke har taget i Betænkning at opoffre af jammerlige private Hensyn: forat møtte et ugrundet Had.

255 Jeg staaer ikke alene med denne min Mening. En Kristianssandspost falder mig i dette Øjeblik ihænde, hvori Redaktionen ytrer: "Vi skulle reent og tydeligt udtale vor Mening. Vi have altid erkjendt Hr. L. C. Daa's fortrinlige Evner og Kundskaber, som paa ethvert Thing maa være af højeste Vigtighed; men vi have, siden han optraadte som Journalist, tvivlet om hans Redelighed i Ordets høiere

Betydning. Hans Udfald med Schweigaard, hans hadske og unaturlige Angreb paa H. Wergelands private Karakter, og i Korthed hans hele Polemik synes at bevise, at det er ham mere om sine Privathensigter, end Sandheden at gjøre; og vi fordre Redelighed hos en Repræsentant som første Betingelse. Som

265 Storthingsmand vilde han lære, at Hadskhed ikke er Liberalitet, at Partiaand ikke er Fædrelandskjærlighed, at Udflugter og Fordrejelser lidet nytte den Sag, han maatte forfegte." Og at jeg ikke har overdrevet min Formening om det Landsskadelige i Granskerens & Koms Forfølgelser mod mig, beviser en Skrivelse fra Redaktøren af Lillehammers Tilskuer, den os Alle saa hæderligen
270 bekjendte Patriot Sylvester Siverton, hvori han siger: "Man maa fra et fjernere Hold mellem selve Folket have iagttaget dem og deres Indflydelse, for rigtig at kunne slutte, hvor fordærvelige de have været for den gode Sag."

275 Det meget Fortræffelige og ægte Liberale, som udflyder fra Granskerens Pen, kan og bør bringe endeel Doceringer hen i Taaget, hvorpaa det dog heller ikke mangler, et bittert og eensidigt Gemyts Udskejelser, Anglomaniens komiske Taabeligheder og en enorm Selvindbildskheds groteske Udvæxter iglemme. Der kan findes Smuds, Mose, Øglereder o.s.v. ved saa god og storformet en Steen
280 uden at den derfor stedse bør henligge eller væltes ubrugt tilside; men onde Kobolder bør ikke tilstedes at kogle i den, den gule Arsenik bør ikke overoxydere den og uddrysse sin Gift af alle dens Revner. Indtil denne Proces er over bør den henligge, var den end et Frihedens Altaremne, en Blok til et Forums Tribune. Intet kan tildække hiin brusende Afgrund i hans Sjel, disse
285 Hadets afskyelige Koglerier, som endnu formørke og trælbinde hans Aand, disse Attentater paa at myrde en Aand, hvis Gløden for Fædreland, Frihed og Menneskehed har varmet hans egen.

290 Man har søgt efter en Grund for saa oprørende en Færd, for at forklare sig, hvorfor en Patriot skulde ville berøve vor fattige Litteratur en Digter, Fædrelandet en enthusiastisk Normand, Nationens Gjerninger en Historieskriver, dens Følelser deres Fremkvæder, den politiske Fremskriden og Menneskehedens Interesser en ivrig Talsmand. Og man har fundet, at disse
295 Forfølgelser begyndte og fortsattes længe før Taalmodigheden brast, og jeg endelig søgte Modværget i Satiren, især da Partisaneriet holdt Adgangene til Forsvar spærrede. Neppe havde Privatbladet Granskeren aabnet sine Spalter, før et kogende Had hos En, der havde været min intimeste Ven, først piblede frem i

300 hvert andet Nummer, og siden væltede sig frem i bundløse Strømme: et Had
uden Undseelse, et som vilde trænge sig ikke alene mellem mig og Folket, men
mellem mig og mine Hjertesvenner, og som forplantede sig til dem, der bleve
mig tro. Siverton har faaet dette at føle i mange onskabsfulde Sidehug: Henrik
305 Wergeland skulde ikke have en Ven, og hiin Retskafne, den pletløseste af alle
vore Journalister, han skulde ogsaa, fordi han vidnede om mig efter Hjerter og
Overbeviisning, lægges an for det samme umættelige Had! Er det denne
Retskaffenhed, denne Patriotisme, som skal hædres ved Borgerkronen?

Men jeg skulde ikke vove denne Appel, om Grunden til dette Had kunde ligge i
310 nogen senere Handling fra min Side, eller om et eneste Pennestrøg fra min
Haand indtil denne Dag antydede nogen Overgang eller Vaklen i min politiske
Tro, nogen Afsvælen i mit Fædrelandssind og Interesse for Frihedens Fremskridt
og Udviklinger. Men her har Hadet været magtløst, og maattet gribe til
foragtelige Opspind; her har det maattet bide sine egne Tænder sønder, og samle
315 de udslupne Bagtalelsens Slinger, som skulde døde mit ærlige Navn, i sin egen
Barm. Mine Digte aande et for stærkt Frihedssind, hvert Strøg af min Pen fyldes
af fordyb en Nationalfølelse, min Konstitutionens Historie gjengiver for
tydeligt min moralske Uafhængighed, Tolerance- og Opdra-
gelsespropositionerne ere af en for storstilet Liberalitet til at en, ellers længe
320 tilsidesat, Mands Modtagelse af sin Konges fri tilbudne Naade, der altid tilforn
hyldedes med samme Enthusiasme som nu, skulde være Beviset for det
Skjændigste af Alt: Salget af sin Overbeviisning og Frihed til at handle efter
denne.

325 Nei! Skjændigheden i Bagvaskelserne, Sneverhjørtetheden i ikke at kunne
begribe en saadan Uafhængighed, Blindheden for dens Vidnesbyrd staae kun
tilbage ligeoverfor den fornærmede Redeligheds Lidelser, og de fortjene at
nedsynke i Landsmænds Foragt, i Tilgivelsens Glemsel, ikke at hædres og næres
330 ved Bifald og Tiltro.

Uagtet min foregaaende Erklæring, ville dog Granskeren og Morgenbladet
neppe undlade at insinuere, at dette mit Forsøg paa at gennemskjære
335 underjordiske Gange, netop er et Beviis paa en Forandring i min politiske
Tænkemaade, paa en Overgang fra Bagler til Bjerkebein, idet jeg modsætter mig,
at En, der er anset for en determineret Folkemand, kommer paa Thinget. Men,

foruden at Demokratiet ikke maa gjøre sig for store Forventninger om denne af
340 puur Anglomanie doktrinære Forsvarer af et svenskt adeligt Overhuus, er det
sandelig min Mening, at det vil være uklogt af Folket, ikke at drage dette
beregrende Hoved ind i sin Interesse, naar dette kan være anstændigt for
Folket, nemlig naar hans Sind er bleven mere luttret, sig selv mægtigt og mindre
udsat for at tilsidesætte Fædrelandets Interesse for private Hensyn. Dette (og jeg
345 haaber, at selv hine mine Fiender i roligere Øieblik ville indrømme mig det) er
det Usleste Nogen kan begaae som Borger. Fædrelandet maa være Nummer I og
Ludvig Kristensen Daa, selv for Ludvig Kristensen Daa kun Nummer II. Men
ikke omvendt.

350 Saa nær er det dog. Saa nær staaer dog upaatvivlelig Fædrelandet paa Daas
Hensynsliste; men heller ikke nærmere. Saa stort Begreb, jeg end nærer om hans
økonomiske Kalkulationsevne, er det dog min oprigtige Mening, at det kun er
tre Gryder, og ikke fleer, nemlig Egoismens, Forfængelighedens og
355 Vredagtighedens (men som han bestandig holder i Kog) som ved deres
Syden overdøve den bedre Stemme i hans Indre, og gjøre ham saa ør i Hovedet,
at han saaledes kan forrykke hine Gjenstandes respektive Pladser. Og de vilde
ved enhver Leilighed koge over og skolde de Thingmænd af, han fik aldrig saa
lidt imod.

360 Ved denne ulyksalige uelskværdige Hæftighed vilde upaatvivlelig en god Deel
Tid og Arbeidskraft gaa tilspilde; og det vilde blive Tilfælde med Granskerens
Redaktør, som det er med hans Blad, hvis Uretfærdighed, hensynsløse Bitterhed
og trælbundne Brug i private Hensigter, har gjort det mindre nyttigt end det
365 ellers kunde være under en saa dygtig Haand. Saa mene idetmindste mange
Normænd, som have begge Øine oppe, og som beklage, at vort eneste erklærede
Oppositionsblad skal være det, som mindst staaer i Sandhedens og
Retfærdighedens Tjeneste.

370 Men har man gjort sig Rede for hvilke Overordentligheder, der findes hos en
Mand, som der allerede i hans unge Alder kan være Spørgsmaal om at faa paa
Storthinget? Opinionen har nok her lidet andet Fast at holde sig til, end til
Udgivelsen af Granskeren og Propositionen om Kjøbstæders Anlæg.
375 Fortjenstfuldheden af den sidste er ubestridelig, uagtet det har været let
for bedre Lokaliserede at opdage ikke faa Huller under det blændende Overtræk

af Paastande og Udqvadringer af Riget efter Kaartet og ikke altid efter Landet;
og Udgivelsen af et Blad, der omtrent er deelt imellem privat og offentlig
380 Interesse, er dog for denne sidste Halvpart et Foretagende, der bør paaskjønnes
med det, det nærmest tilsigter, med Abonnement af nøisomme Folk, men heller
ikke med videre. Ligesaa vist som jeg kan give dem, der kun have et ubestemt
Begreb om det Særdeles ved Statsrevisor Daa som offentlig Person, den
Forsikkring, at der ikke mangler en Nagle i hans aandige Rustning (men
385 hvorved der desværre er en styg Hage til Overflod) kan jeg forsikre, at ikke et
Nummer af Granskeren udkom for Liberalitetens eller Folkets Skyld, dersom
den ikke svarede Regning. Klogskab maa man ikke frakjende Granskeren. Han
begynder altid fra No. Een.

390 Men engang haaber jeg, vil man ogsaa kunne tilkjende ham en forandret
Regnemaade med Hensyn til Fædrelandet, en Patriotisme saaledes som Folket
elsker den, med Humanitet og Menneskekjærlighed til Hjerte, Retfærdighed til
Marv og Nerver, Enthusiasme til Blod og Velvillighed til Aasyn. Disse Ord, jeg
395 har talt, ville maaskee bidrage til en saadan heldbringende Forvandling, som jeg
vil bede den Gud, der beskytter den norske Frihed, om at fremme ved at lade det
gaa ham, min Fiende, vel til Sjæl og Legeme og i al hans Gjerning. Da men først
da, bør han være Nummer Een imellem Amtets Repræsentanter. Nu mangler
det dog ikke Mænd, Mænd af alle Klasser: Jordbrugere, der i Formandskaberne
400 og paa Amtsmødet have lagt Dygtighed for Dagen, Præster høiagtede i sine
Menigheder ogsaa for medborgerlig Aand og Virksomhed og vel heller ikke
Embedsmænd af andre Kjolefarver end den sorte, som ikke vilde gjøre det Skam.
Prøver og vælger de Værdigste. De ville være de Bedste.

405 **Kilde**

Henrik Wergeland: Samlede skrifter, del IV, bd. 3, s. 212 - 223

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/den-tale-jeg-vilde-holde-paa-et-provevalg-for-akershuus-amt-15de-aug-1841>